

essentiam pro objecto connaturali, & pro forma intelligibili, ad cuius modum alia intelligat; hoc enim ipsi competit prout excedit totum ordinem naturae creatae & creabilis, subindeque ut infinitus est; habetque totam escendi plenitudinem: secundum, ut identificet sibi tale objectum & speciem, ac operationem quam in illud tendit: tertium, ut illud comprehendat, & cognoscat quantum cognoscibile est: At quamvis gratia sanctificans non possit duo posteriora in se habere, & in illis cum Deo communicare, primum tamen nempè habere essentiam divinam pro objecto connaturali, & forma intelligibili, illi convenit, & cum Deo communicari, ut patet ex dictis in Tractatu de visione beatifica: Ergo gratia sanctificans aliud est infinitate Dei, seu aliquam partem illius in se caput, subindeque naturam Dei, ut infinita est participat.

Confirmatur: Charitas nostra est participatio formalis charitatis Dei, ut est infinita: Ergo & gratia sanctificans est participatio formalis naturae divinae, quatenus infinita est. Consequens patet, non enim magis repugnat participari essentiam infinitam, quam proprietatem infinitam. Antecedens vero est D. Thoma 2.2. quæst. 24. art. 7. ubi probat charitatem viæ posse augeri in infinitum, quia est participatio quadam infinita charitatis Dei: hæc autem ratio id non probaret, si S. Doctor non intenderet, charitatem esse participacionem infinitæ charitatis Dei, quatenus infinita est, sed duntaxat secundum aliquem gradum determinatum; quia aliquam qualitatem participare formam infinitam, secundum gradum determinatum, non arguit illam posse in infinitum intendi, sed potius e contra illam non posse augeri ultra illum gradum quem participat. Sicut intellectus Angeli, & esse substantiale hominis, non possunt augeri in infinitum; quia licet participant formaliter intellectum & esse Dei, quæ infinita sunt, etiam non participant ut infinita, sed secundum aliquem gradum determinatum.

11. Objecies primò contra primam partem assertionei: Gratia sanctificans in Scriptura semen Dei appellatur, ut constat ex illo 1. Joan. 3. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit, quia semen ejus manet in eo:* At semen virtualiter tantum & non formaliter participant naturam generantis, est enim tantum ejus instrumentum, seu virtus ab illo de cisa; ad communicandam suam naturam alteri: Ergo gratia sanctificans non est formalis, sed tantum virtualis participatio divinae naturæ.

Respondeo gratiam sanctificantem, non vocari semen Dei per ordinem ad naturam divinam, cuius est participatio, sed per respectum ad visionem beatificam, cuius est radix & qua in virtute gratiae, ut arbor in virtute seminis, continetur, juxta illud Apostoli: *Gratia Dei vita eterna.* Unde D. Thomas 1. p. quæst. 62. articul. 3. *Gratia gratum faciens hoc modo comparatur ad beatitudinem, sicut ratio seminalis in natura ad effectum naturali, unde 1. Joan. 3. Gratia semen Dei nominatur.*

12. Objecies secundò: Non est de ratione adoptionis quod communicetur natura personæ quæ adoptatur in filium: Ergo licet per gratiam sanctificantem homo filius Dei adoptivus constitutus, non sequitur quod per illam participet formaliter naturam divinam. Consequens manifesta est, Antecedens vero constat in adoptione quæ fit inter homines, nam per illam adoptatis non recipit naturam ab

adoptante, sed duntaxat ad ejus hereditatem acceptatur.

Respondeo quod licet communicatio naturæ non sit de ratione adoptionis qua sit inter homines, requiritur tamen ad adoptionem per quam homo adoptatur in filium Dei. Ratio autem discriminis est, quia adoptio in humanis supponit quod adoptatus sit ejusdem naturæ cum adoptante, habeatque in se sufficiens principium quo sit aptus ad percipiendum ejus hereditatem; & ideo non mirum, si per illam non communicetur natura. Adoptio autem divina, cum non supponat in homine similitudinem in natura divina, nec sufficientem capacitatem ad percipiendam hereditatem Dei, debet illam efficere, subindeque divinitate participationem tribuere. De quo plura infra, cum de primo effectu gratiae sanctificantis, nimirum adoptione hominis in filium Dei.

13. Objecies tertio contra secundam partem assertionei cum Patre Vincentio Contensonio: Infinitas, cum sit ipsius divinitatis character, & propria veluti differentia, Deoque convenienter, prout a creaturis etiam supernaturalibus distinguitur, procul dubio imparticipabilis est à creatura: Ergo gratia sanctificans nequit esse participatio formalis naturæ divinae, quatenus infinita est.

Confirmatur primò: Ad formalem participationem seu imitationem & expressionem, formalis convenientia, & veluti exscriptio saltem analogæ, quæ participans participati dotes delineat, desideratur: Sed gratia sanctificans non gaudet similitudine & formalis convenientia cum natura Dei, quatenus infinita est, cum sit ens creatum & finitum: Ergo nec participatione formalis naturæ divinae, prout infinita formaliter.

Confirmatur secundò: Quod participatur ab aliquo formaliter, prædicatur de illo: v.g. quia accidentis participat rationem entis analogicæ, potest ens prædicari de illo: Sed ratio entis infiniti & actus puri, non potest prædicari de gratia sanctificante, cum illa sit essentialiter ens creatum, finitum, & potentiale: Ergo gratia sanctificans non est formalis participatio naturæ divinae, quatenus est infinita, & actus purus.

14. Antequam hac argumenta solvantur, advertendum est, hunc Authorem pugnantia scribere & docere: nam tomo 1. pagina 83. docet naturam divinam, ut natura est, constitui per rationem entis à se & per essentiam. Et tomo 5. in Tractatu de gratia pagina 466. ait quod *Dens est quidem supernaturalis, quæ ens per essentiam, actus purus, infinitus & imitatus est: Sed hæc supernaturalitas, cum sit distinctivus Divinitatis character, quo à creaturis etiam supernaturalibus discernitur, nulla potest in creaturas ratione transfundi, & ab eis exprimi vel exscribi.* Item ibidem pagina 460. asserit cum Thomistis, gratiam sanctificantem esse formalem naturæ divinae participationem. Quomodo hæc inter se cohædere & conciliari possint, planè non video. Si enim natura Dei constitutatur per rationem entis per essentiam, & actus puri, & illa ratio imparticipabilis sit à creaturis; manifestum est, gratiam sanctificantem non esse, nec esse posse, formalem naturæ divinae participationem: cum id quod in Deo imparticipabile est, nullatenus participari possit à creaturis. E contra verò, si gratia sit participatio formalis naturæ divinae, & illa constitutatur per rationem entis à se & per essentiam, seu actus puri, evidens est, talem rationem non esse omnino imparticipabilem, illamque posse aliqua ratione in creatu-

tas transfundi, & ab eis exprimi vel exscribi. Unde.

15. Ad objectionem præpositam respondeo negando Antecedens, constat enim ex dictis in probatione secundæ partis nostræ assertiois, quod licet infinitas Dei non possit participari a creature adæquatè, & secundum omnes conceptus & rationes quas continet, benè tamen inadæquatè, & secundum aliquam rationem, vel conceptum, nempe prout tribuit Deo habere suam essentiam pro objecto connaturali, & forma intelligibili, quod à gratia sanctificante participatur; cum illa sit radix visionis beatifica, & unionis essentiae divine in ratione speciei intelligibilis cum intellectu beatorum, lumine gloria perfuso.

Addo in alijs relucere aliquam gratiae infinitatem: Primò quia non habet terminum sui augmenti. Secundò, quia est principium merendi de condigno & ad æqualitatem præmium infinitum objective, & satisfaciendi aliquo modo pro culpa mortali, quæ in ratione offendæ est intrinsecè infinita, ut in tractatu de peccatis ostendimus. Tertiò, quia est principium charitatis, quæ ut ait D. Thomas supra relatus, est participatio quadam infinita charitatis Dei. Demum aliqualis ejus infinitas relacet in hoc quod sicut Deus, quia ex se infinitus est, sufficit ad implendum omne cordis humani desiderium, propter quod ab Hebreis 9.10. id est, qui sufficit, appellatur: ita & gratia, cum sit divina natura participatio, & veluti quoddam vinculum quo Deus anima intimè conjungitur, potest omnia hominis desideria satiare, præseruit quando fuerit consummata in patria, per lumen gloriae, & claram Dei visionem, quæ cuncta hominis desideria implet & satiat, ut in tractatu de beatitudine ostendimus.

Ad primam confirmationem, concessa Majore, nego Minorem; gratia enim sanctificans habet hanc similitudinem & convenientiam analogam cum natura Dei, quatenus est infinita, quod sicut Deus, quatenus est infinitus, & excedit totum ordinem creatum & creabilem, habet suam essentiam pro objecto connaturali, & forma intelligibili; ita & gratia sanctificans utrumque participat, ut supra ostendimus est.

Ad secundam respondeo ex D. Thoma quolibet 2. art. 3. aliquid dupliciter ab alio participari posse: primò sicut ratio communis & superior, quomodo animal participatur ab homine, vel ratio entis ab accidente: secundò ut existens extra ejus essentiam, sicut ignis à ferro candenti participatur, & lux solis ab aere. Quod primo modo ab alio participatur, potest de illo prædicari, sicut animal prædicatur de homine, & ens de accidente; secundò illud quod secundo tantum modo participatur; ignis enim non prædicatur de ferro candenti, nec lux corporis illuminati potest dici esse ipsum corpus illuminans. Unde cum gratia sanctificans sit participatio tantum accidentalis naturæ divinae, & ista non comparetur ad illam, sicut ratio communis & superior ad inferiorem, ratio formalis entis infiniti, vel actus puri, non debet de illa prædicari, sed sufficit quod aliqua ratio analogicæ communis naturæ divinae & gratiae sanctificanti, nempe esse radicem intelligendi & amandi connaturaliter Deum ut est in se, de gratia prædicetur.

Dixi repugnare dari plures species gratiae sanctificantis, physice & essentialiter inter se diversas, quia possunt dari diversa gratiae, distinctæ specie morali, & accidentali: v.g. gratia Christi morali specie differt à nostra, quia est principium meriti & satisfactionis infinita. Similiter gratiae sacramentales differunt inter se specie accidentalis, quia habent diversas virtutes, & connotant diversa auxilia, contra diversa vulnera peccatorum. De quo in tractatu de sacramentis.

2. Dices: Illæ formæ distinguuntur specie physica & essentiali, à quibus dimanant proprietas specie diversæ: Sed à gratia Christi & Adami dimanant proprietas, specie diversæ ab illis quæ à gratia nostra proficiunt; nam in Christo gratia est radix justitiae commutativa, & in Adamo justitia originalis & doni integratatis, non verò in nobis; item gratia in nobis viatoribus producit fidem &

CAPUT XII.

Quibusdam Corollariis magis explicatur natura & perfectio gratiae sanctificantis.

COROLLARIUM I.

Repugnat dari plures species gratiae sanctificantis, physice, & essentialiter inter se diversas.

spem, in comprehensoribus verò lumen gloriae, & claram Dei visionem: Ergo illæ gratiae specie physica & essentiali inter se differunt.

Respondeo quod licet formæ substantiales à quibus diamanant proprietates specie diversæ, sint diversæ speciei, non tamen forma accidentales, qualis est gratia sanctificans. Cum enim proprium forme accidentalis sit perficere subjectum in quo recipitur, juxta modum & exigentiam illius, pro diversitate subjectorum diversos producit effectus, interdum specie diversos: v.g. calor ut est in igne producit ignem; ut est in animali, & quatenus est instrumentum potentiae nutritivæ, producit sanguinem & carnem; ut est in fœmina producit lac &c. Item influens corporum cœlestium, pro diversitate subjectorum, in quibus recipiantur, varios operantur effectus, nam in horis prodicunt flores, in vicinis uvas, in oliveti olivas; & aqua unius sit speciei, vario modo operatur, dealbens in lilio, rubicans in rosa, purpurissans in viola, ut bellè ait Chrysostomus. Ita similiter gratia, licet una & simplex qualitas, pro diversa ramen subjectorum, in quibus recipitur, capacitate & exigentia, multiplices, & interdum specie diversos, operatur effectus: Nam in nobis causat filiationem adoptivam, sed non in Christo; quia cum Christus sit filius Dei naturalis, est incapax adoptionis: in nobis causat peccantiam, in Christo verò, justitiam commutativam: in Adamo ante lapsum fuit radix justitiae originalis, & doni integratis, post lapsum verò in eo causavit virtutem peccantiam: in nobis producit virtutes moderatrices passionum, sed non in Angelis, quia cum careant passionibus, non sunt capaces illarum: demum in statu viae producit fidem & spem, in patria verò lumen gloriae, & claram Dei visionem, nec non beatificam frumentationem.

COROLLARIUM II.

Gratia sanctificans est simpliciter perfectior charitate, lumine gloriae, visione beatifica, & quocunque alio ente supernaturali; licet visio beatifica in modo essendi illam excedat, & sit perfectior secundum quid.

3. Prima pars hujus corollarij patet ex supra dictis: cum enim entia supernaturalia sint participationes Dei, prout excedit totum ordinem creaturæ & creabilem, tantò aliquid debet estimari perfectius, quanto majorem Dei perfectionem exprimit & participat: Sed gratia sanctificans participat id quod majorē exprimit perfectionem Dei: Ergo est simpliciter perfectior alias ordinis supernaturalis. Major patet, Minor probatur. Gratia sanctificans, ut ostendimus, participat naturam divinam, sub conceptu & munere nature; lumen verò gloria participat de eminentia Dei, quatenus exercet præcise munus virtutis intellectivæ; visio beata, quatenus exercet munus actualis intellectus; charitas verò, & alij habitus infusi, sunt participationes proprietatum & attributorum divinorum: Quamvis autem omnia quæ sunt in Deo, sint ab solutè æqualia in perfectione, quia unumquodque est tota essendi plenitudo; non omnia tamen, ex vi propria linea, aut ex proprio munere, æqualem exprimunt perfectionem: Sed id quod ex vi propria linea, & sub pro-

prio munere, majorem exprimit perfectionem in Deo, est natura, sive constitutivum, in quantum hujusmodi; ut pote à quo ecetera, veluti à radice eminentissima, virtualiter derivantur: Ergo gratia sanctificans participat id quod majorem in Deo perfectionem exprimit.

4. Secunda pars, quæ asserit visionem beatam in modo essendi esse perfectiorem secundum quid gratia sanctificante, etiam est manifesta; nam actus secundus, seu operatio, in modo essendi est nobilior habitu, quia non continet potentialitatem, quam includit habitus: Sed visio beata est actus secundus, gratia verò sanctificans est habitus secundus, gratia verò sanctificans est habitus, ut §. 1. ostendimus: Ergo visio beatifica in modo essendi est perfectior gratia sanctificante. Similiter lumen gloria secundum quid & accidentaliter est illa perfectius, quatenus necessariò conjungitur actuali operationi, & qua gratia habitualis separati potest.

5. Dices: Cum status patris sit simpliciter nobilior statu viae, dona quæ pertinent ad statum patris sunt simpliciter nobiliora donis pertinentibus ad statum viae: At lumen gloriae & visio beatifica pertinent ad statum patris, gratia verò sanctificans ad statum viae: Ergo lumen gloriae & visio beatifica sunt simpliciter perfectiora gratia sanctificante.

Respondeo quædam esse dona supernaturalia quæ pertinent ad statum patris tantum, ut lumen gloriae, & visio beatifica; quædam quæ pertinent ad statum viae tantum, ut fides & spes, & alia quæ pertinent ad statum viae & patris simul, sicut gratia & charitas: quamvis autem dona quæ sunt patris tantum, sint potiora donis viae tantum, secùs tamen est de donis viae & patris simul, immo hæc præstant omnibus alijs, saltem quantum ad illud quod est omnium aliorum prima radix & fundamentum, scilicet gratiam sanctificantem. Unde D. Thomas infra quæst. 113. artic. 9. ait: *Donum gratia impium justificans, est maius quam donum gloria beatificans.*

6. Ex his intelliges unicum gradum gratiae, majoris esse pretij & valoris, magisque æstimandum, quam bona omnia naturalia totius universi. Unde Augustinus lib. 2. ad Bonifacium cap. 6. *Gratia non solum omnia sydera, & omnes calos, sed etiam omnes Angelos supergreditur.* Et D. Thomas infra quæst. 113. artic. 9. ait: *Bonum gratia unius maius est quam bonum natura totius universi.* Quæ verba attende ponderans Caietanus, in commentario illius articuli, hæc scribit: *Ante oculos tuos semper die no-
te que tene, quod bonum gratia unius est meius quam
bonum natura totius universi, ut continuæ videas
damnationem imminentem non estimanti tantum bo-
num oblatum.*

COROLLARIUM III.

*Gratia sanctificans per se ita peccatum expellit, ne repugnet utrumque in eodem subje-
cto sociari,*

7. Prima pars manifestè colligitur ex varijs Scriptura & Sanctorum Patrum testimonij, quæ incompossibilitatem gratiae cum peccato, saltem de lege ordinaria, aperte declarant. Dicitur enim 1. Joan. 3. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit quia semen ipsius in eo manet, & non pos-
se peccare, quoniam ex Deo natus est.* Quibus verbis

verbis significat, tandem hominem nec peccare potest, nec peccato ullo infici posse, quandiu solum illud divinum quod est gratia, quæ spiritualiter renascitur, manet in eo. Item gratia in Scriptura vocatur lumen, peccatum verò tenebra, ut patet ex illo 1. Petri 2. *De tenebris nos vocavit in ad-
mirabile lumen suum, id est de peccatis ad gratiam:* Ergo sicut lux & tenebra simul in eodem subiecto & eodem tempore esse nequeunt, ita nec gratia & peccatum. Unde Apostolus 2. Corinth. 6. *Quia participatio iustitia cum iniunctio, aut quo-
societas lucis ad tenebras?* Item SS. Patres docent peccatum esse mortem animæ, vitaque spiritualis interitum, ut videre est apud Nazianzenum orat. 19. & apud Augustinum in Psalm. 9. & serm. 5. de verbis Domini, ubi sic ait: *Sicut anima est vita corporis, ita anima vita est Deus* (unitus ipsis per gratiam & charitatem.) *Sicut exprimat corpus, cum ani-
mam emitit, ita exprimat anima, cum Deum amittit.* Deus amissus, mors anime, anima emissa, mors corporis. Sicut ergo mors & vita simul esse nequeunt in eodem subiecto, & eodem tempore, ita nec gratia & peccatum, saltem de lege & potentia Dei ordinarij.

Quod verò id repugnat, etiam de potentia Dei absoluta, probatur primò ex principiis in tractatu de peccatis statutis: ibi enim ostendimus ex D. Thoma, peccatum habitualis consistere in privatione gratiae habitualis, cum respectu ad actum peccati precedentem à quo causatur: Unde cum ea quæ privative opponuntur, non possint simul esse in eodem subiecto, etiam de absoluta Dei potentia (alias forma & carentia ejus possunt simul stare in eodem subiecto; subindeque idem simul esse & non esse) repugnat peccatum habitualis & gratiam sanctificantem, simul in eodem subiecto sociari. Idem cum proportione dicendum de peccato actuali, cùm istud causet peccatum habitualis.

8. Probatur secundò hac ratione: Implicat contradictionem quod aliquis simul habeat plures ultimos fines totales, inter se non subordinatos, alias quilibet esset ultimus & non ultimus, ut in tractatu de beatitudine cap. 1. §. 3. offensum est: Sed ille qui gratia & charitate prædictus est, habet Deum pro ultimo fine totali, ille verò qui peccat mortaliter, ultimum finem in creatura constituit, ut in tractatu de peccatis cap. 10. §. 2. probatum est: Ergo implicat contradictionem quod aliquis in gratia & peccato simul existat.

9. Probarur tertio hoc discurso: Cùm secundum Adversarios gratia natura sua peccatum maculam deterget, si Deus utendo suā absolutā potentiam, impediret ne gratia sanctificans illam deterget, talis effectus Deo ut authori vel conservatori speciali tribueretur, subindeque Deus esset author specialis, vel conservator peccati, quod infinita ejus sanctitati repugnat. Sicut quia ignis ex natura sua expellit frigus ab aqua, si Deus miraculosè, & utendo suā potentiam abolutam, talis expulsionem impedit, conservatio frigoris in ipsum ut authorem vel conservatorem speciale reduceretur.

10. Demum eadem veritas hac ratione fundamentali suaderi potest: Effectus formales gratiae sanctificantis, & peccati mortalis, sunt incompatibilis, etiam de potentia Dei absoluta: Ergo & ipsa forma à quibus proveniunt. Consequentia patet, cùm enim effectus formales nihil aliud sint quam ipsam formam communicata subiecto, & significata in concreto, quæ ratione inter se pugnant effectus formales, eadem quoque inter se pugnant.

Pars II.

nant formæ à quibus proveniunt. Antecedens verò ostenditur: Effectus formales gratiae sanctificantis sunt, reddere hominem divinæ naturæ consortem, subindeque illum filium Dei adoptivum constituere, facere illum objectum congruum diuinæ dilectionis & amicitiae, illici jus tribuere ad aeternam felicitatem: è contra verò effectus formales peccati mortalis, tam actualis, quam habitualis, sunt destruere in homine participationem divinæ naturæ, reddere illum Deo exosum & inimicum, privare illum divina filiatione, & per consequens jure ad aeternam beatitudinem: Sed hujusmodi effectus nequeunt ullà potentia eidem subiecto convenire simul, ut constat: Ergo nec effectus gratiae sanctificantis, & peccati mortalis, sive actualis, sive habitualis.

11. Nec valet si dicas cum Suarez, effectus illos gratiae habitualis non esse primarios, sed secundarios, subindeque ab illa per absolutam Dei potentiam separari posse; sicut risibilitas separabilis est à rationalitate, extensio localis à quantitate, & gaudium beatificum à clara Dei visione. Non valet, inquam, rum quia aliqui ex illis effectibus sunt primarij, ut reddere hominem consorte divinæ naturæ, & filium Dei adoptivum; tum etiam quia licet aliqui secundarij sint, omnes tamen in natura gratiae sanctificantis sunt intimè radicati, sicut proprietates radicantur in essentia à qua diamanant. Unde sicut habent rationalitatem, potest quidem de absoluta potentia deesse risibilitas actualis, non tamen inesse humilitas; ita homini habenti gratiam habitualem, possunt forte, de potentia extraordinaria, deesse aliqui ex effectibus recentis, repugnat tamen quod in eo sint effectus peccati, privative, vel contrarii illis oppositi.

12. Objicies primò: Peccatum mortale actuale non expellit gratiam physicæ, sed tantum moraliter & demeritorie; quia scilicet facit ut peccator meretur à Deo puniri amissione gratiae, ipsaque privari ac spoliari in peccatum illius: At Deus non tenetur peccatum infligere merenti, sed pro sua indulgentia potest eam condonare: Ergo eti si peccatum subtractionem gratiae promovet, divinitus poterit cum gratia sanctificanti in eodem subiecto sociari.

Respondeo negando Majorem, peccatum enim mortale actuale, effectivè simul & demeritorie, subindeque physicè simul & moraliter, gratiam sanctificantem expellit ab anima. In eo etenim tria considerari possunt, nimis ratio offense seu injuria Deo illata, & sub hac ratione, demeritorie tantum & moraliter gratiam expellit: aversio à Deo & conversio ad creaturam, & hæc gratiam physicè expellunt, non quidè proximè & immedietate, sed mediante conversione habituali ad creaturam ut ultimum finem, quam peccatum actuale relinquit; hæc enim expellit charitatem, subindeque gratiam in qua radicatur. Tertiò potest considerari in peccato actuali id quod causat & relinquit in anima, scilicet macula, & hæc proximè & immedietate expellit gratiam, sicut privatio formam. Nec est inconveniens quod unus & idem, sub diversa ratione, physicè & moraliter, effectivè ac demeritorie, aliquam formam expellat.

13. Dices, esto peccatum actuale effectivè destruat gratiam, Deus tamen potest ejus causalitatem, subindeque expulsionem gratiae ab anima impedit: Ergo efficere potest ut in eodem subiecto gratia & peccatum simul existant.

Respondeo negando Antecedens, Deus enim illata

Q. 3